

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 7Ssk/35/2025
Identifikačné číslo súdneho spisu: 0924100226
Dátum vydania rozhodnutia: 15. 08. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Michal Novotný
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2025:0924100226.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom zo sudcov: Michal Novotný (sudca spravodajca) ako predseda senátu a JUDr. Jana Martinčeková a JUDr. Petra Vysaníková ako členky senátu vo veci žalobkyne: L. G., nar. XX. G. XXXX, E. XXX, zastúpenej: Advokátska kancelária PIATNIK, s.r.o., IČO: 54 915 627, Vysoká 425/71, Levoča, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta 8 a 10, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia z 24. januára 2024, č. 2678-2/2024-BA, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Správneho súdu v Košiciach sp. zn. 8 Sa 2/2024-46 z 5. marca 2025 takto

rozhodol:

- Kasačná sťažnosť žalovanej sa zamietla.
- Žalobkyni sa priznáva voči žalovanej nárok na náhradu 100 % trov kasačného konania.

odôvodnenie:

I.

Administratívne konanie a konanie pred správnym súdom

1. Z administratívneho spisu žalovanej vyplýva, že na žiadosť žalobkyne jej pobočka v Spišskej Novej Vsi rozhodnutím z 13. januára 2023 priznala nárok na výplatu dávky v nezamestnanosti od 12. decembra 2022, odkedy bola evidovaná ako uchádzačka o zamestnanie. Pretože jej od 7. decembra 2022 do 13. januára 2023 patrilo ošetrovné, ďalším rozhodnutím z 8. februára 2023 pobočka na toto obdobie zastavila výplatu dávky v nezamestnanosti. Neskôr sa pobočka dozvedela, že od 1. februára 2023 sa žalobkyni vyplácal rodičovský príspevok, a preto rozhodnutím z 2. augusta 2023 vyslovila, že od 1. februára do 27. júna 2023 nemala nárok na výplatu dávky v nezamestnanosti a ďalšiu výplatu zastavila. V odôvodnení odkázala na ustanovenie § 106 písm. d) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Odvolanie žalobkyne zamietlo ústredie žalovanej svojím rozhodnutím z 9. októbra 2023, v ktorom zdôraznilo, že o výplate rodičovského príspevku sa žalovaná dozvedela až 20. júla 2023, teda až po vyplatení dávky v nezamestnanosti.

2. Prípisom z 3. augusta 2023 pobočka vyzvala žalobkyňu, aby vrátila vyplatenú dávku v nezamestnanosti. Tá namietla, že o rodičovský príspevok požiadala až po skončení obdobia, za ktoré jej bola vyplatená dávka, a nevedela, že sa jej automaticky prizná spätne. Pobočka však rozhodnutím z 26. októbra 2023 aj tak uložila žalobkyni, aby vrátila vyplatenú dávku v sume 2.155,70 €. V odôvodnení odkázala na § 236 ods. 1 písm. a) zákona č. 461/2003 Z. z. a uzavrela, že vyplatením rodičovského príspevku sa dávka v nezamestnanosti stala neprávom vyplatenou. Po odvolaní žalobkyne ústredie tu preskúmaným rozhodnutím z 24. januára 2024 zmenilo rozhodnutie pobočky tak, že tú istú povinnosť uložilo podľa § 236 ods. 1 písm. b) cit. zák. Na odôvodnenie zdôraznilo, že v čase, kedy žalobkyňa požiadala o rodičovský príspevok, už musela vedieť, že jej bola vyplatená dávka v nezamestnanosti a že výplatou rodičovského príspevku zanikne nárok na jej výplatu. Rovnako upozornilo, že výplatu rodičovského príspevku zabezpečuje iný orgán, ktorého informačný systém nie je prepojený so systémom žalovanej.

3. Správny súd tu napadnutým rozsudkom č. k. 8 Sa 2/2024-46 podľa § 191 ods. 1 písm. d) SSP zrušil preskúmané rozhodnutie. V odôvodnení vytkol žalovanej, že v ňom chýba úvaha, z akých konkrétnych skutkových okolností vyvodila žalobkyninu vedomosť alebo povinnosť vedieť, že vyplatením rodičovského príspevku sa stáva dávka v nezamestnanosti neoprávnené vyplatenou. Samotný časový sled týchto udalostí nie je dostatočný. Nie je vylúčené, že túto vedomosť môže založiť aj okolnosť, ktorá vznikla až po výplate, ale musí byť predvídateľná a určiteľná už v čase poberania dávky. Žalovaná však v rozhodnutí nepreukázala, z čoho konkrétne žalobkyňa mala tieto následky predvídať. Rovnako správny súd vyčítal žalovanej, že nevysvetlila, ako vypočítala sumu, na ktorej vrátenie zaviazala žalobkyňu. Odôvodnenie preskúmaného rozhodnutia tak nevyhovuje ustanoveniu § 209 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z.

II.

Kasačná sťažnosť a vyjadrenia k nej

4. Včas podanou kasačnou sťažnosťou sa žalovaná domáha zrušenia tohto rozsudku a vrátenia veci na ďalšie konanie. Po zopakovaní priebehu administratívneho konania upozornila, že žalobkyňa už splnila povinnosť uloženú preskúmaným rozhodnutím. Následok, že počas výplaty rodičovského príspevku nemá poistenec nárok na výplatu dávky v nezamestnanosti, vyplýva priamo zo zákona a žalovaná o ňom informuje na internetovej stránke. Preto o tomto následku musela vedieť aj žalobkyňa. Ustanovenie § 106 zákona č. 461/2003 Z. z. bolo navyše citované už v odôvodnení rozhodnutia pobočky z 8. februára 2023 (pozri ods. 1 tohto rozsudku), odkiaľ jej takisto bolo známe. Žalobkyňa napriek tomu súhlasila s vyplatením rodičovského príspevku. Príliš striktný výklad § 236 ods. 1 písm. b) cit. zák. by podľa žalovanej bránil možnosti vymáhať od príjemcov neoprávnené súbežne poberané dávky. Žalovaná nesúhlasila ani s názorom, že by nedostatočne vysvetlila sumu, ktorú má žalobkyňa vrátiť, keďže ju ani ona sama nespochybňovala. V závere odkázala na viaceré rozhodnutia súdov, ktoré podporujú jej názor.

5. Žalobkyňa navrhla zamietnuť kasačnú sťažnosť, pretože ani v nej žalovaná neoznačila žiadne konkrétne skutočnosti, ktoré chýbajú už v jej rozhodnutí, ale len znova poukazuje na časovú súvislosť. Spätné vyplatenie rodičovského príspevku neznamena spätnú vedomosť žalobkyne o neoprávnenom poberaní dávky. Následne sa podrobne vyjadrila, prečo považuje žalovanou citované rozsudky za nepoužiteľné v prerokúvanej veci.

III.

Posúdenie veci kasačným súdom

6. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok v celom rozsahu (§ 453 ods. 1 SSP) a predchádzajúce konanie pred správnym súdom bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) v medziach uplatnených sťažnostných bodov (§ 453 ods. 2 SSP).

7. V prerokúvanej veci ústredie žalovanej zaviazalo žalobkyňu ako príjemcu dávky (teda aj dávky v nezamestnanosti, porov. leg. skratku v § 109 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.) na jej vrátenie v zmysle § 236 ods. 1 písm. b) cit. zák. Podľa tohto ustanovenia platí, že príjemca je povinný vrátiť dávku odo dňa, od ktorého mu nepatrila, ak je vyššia ako 5 € a (okrem iného) prijímal dávku alebo jej časť, hoci vedel alebo musel z okolností predpokladať, že sa vyplácala neprávom. Z formulácie citovanej časti tohto ustanovenia (keďže zvyšná časť nie je v prerokúvanej veci podstatná) je zrejmé, že povinnosť príjemcu dávky vrátiť ju je viazaná na tri podmienky: 1. príjemcovi dávka nepatrila, no napriek tomu sa mu vyplácala; 2. vedomosť príjemcu alebo aspoň jeho povinnosť z okolností predpokladať, že sa mu vyplácala dávka, ktorá mu nepatrí; 3. presiahnutie min. sumy 5 €. Samotné neoprávnené prijímanie dávky je len jednou nutnou, nie však postačujúcou podmienkou aplikácie § 236 ods. 1 písm. b) cit. zák. Ďalšou podmienkou je ešte aj vedomosť príjemcu alebo aspoň jeho povinnosť z okolností predpokladať, že sa mu vyplácala dávka, ktorá mu nepatrí (porov. rozsudky tun. súdu sp. zn. 7 Ssk 32/2024 alebo 7 Ssk 47/2024).

8. Vychádzajúc z formulácie citovaného ustanovenia, najmä z použitého oznamovacieho spôsobu („vedel“), potom záver, že príjemca v čase prijímania dávky vedel o tom, že ju prijíma neoprávnené, predpokladá zistenie, že príjemca mal skutočnú vedomosť o tom, že mu dávka nepatrí (teda že mu na ňu nevznikol nárok alebo že mu vzniknutý nárok zanikol). Nepostačuje, že o tom vedieť mohol alebo že mal pochybnosti. Záver o vedomosti príjemcu je v podstate skutkovým záverom o stave mysle (vedomia) príjemcu, ktorý sa sám osebe nedá priamo dokazovať. Na tento stav možno usudzovať len z vonkajších prejavov, ktorú budú svedčať o jeho vedomosti (napr. jeho vlastné vyjadrenia o tom, že sa mu podarilo niečo vylákať, a pod.), alebo z rôznych nepriamych dôkazov (porov. napr. pre dokazovanie úmyslu obdobne rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obdo 10/2020). Naopak, pre záver, že príjemca musel z okolností predpokladať, že sa mu dávka vyplácala neprávom, postačuje poznanie takých okolností, ktoré sú spôsobilé v ňom vzbudiť rozumné pochybnosti o tom, či má právo na dávku (napr. rozsudok sp. zn. 6 Ssk 48/2023). Aj v tomto prípade treba na jednej strane skutkovo zistiť takéto okolnosti; na druhej strane treba posúdiť ich spôsobilosť vzbudiť rozumné pochybnosti. Judikatúra už vyslovila, že vedomosť ani

povinnosť predpokladať nemožno vyvodiť zo skutočnosti, že v Zbierke zákonov bol uverejnený právny predpis, ktorý upravuje podmienky nároku na dávku, jeho trvanie alebo jej výplatu (porov. rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 So 253/2001, judikát R 69/2003).

9. O vrátení neprávom vyplatenej dávky rozhodujú organizačné zložky žalovanej v tzv. nedávkovom konaní (porov. § 172 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z.), na ktoré sa vzťahujú ustanovenia § 172 a nasl. cit. zák. Náležitosti rozhodnutia v týchto konaniach upravuje § 209 cit. zák., podľa ktorého musí obsahovať výrok, odôvodnenie a poučenie o odvolaní (odsek 2). V odôvodnení organizačná zložka uvedie, ktoré skutočnosti boli podkladom na rozhodnutie, akými úvahami bola vedená pri hodnotení dôkazov a pri použití právnych predpisov, na ktorých základe rozhodovala (odsek 4). Organizačná zložka tak musí v odôvodnení rozhodnutia vysvetliť, akými konkrétnymi skutočnosťami mala naplnené jednotlivé znaky skutkovej podstaty (hypotézy) právnej normy, podľa ktorej rozhodovala. Ak teda rozhodla podľa § 236 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z., mala odôvodniť, akými skutočnosťami je preukázaná vedomosť príjemcu alebo jeho povinnosť predpokladať, že sa mu dávka vyplácala neprávom. Kasačný súd súhlasí s názorom správneho súdu, že preskúmané rozhodnutie len všeobecne opisuje časový sled udalostí a cituje právne predpisy, podľa ktorých výplata rodičovského príspevku vylučuje výplatu dávky v nezamestnanosti. Tým je však vysvetlené len neoprávnené prijímanie dávky; v rozpore s cit. § 209 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. však chýba úvaha, z čoho žalovaná vyvodila, že žalobkyňa o týchto následkoch vedela alebo ich aspoň musela predpokladať. Hoci žalovaná sa ju snažila doplniť v kasačnej sťažnosti, takýto postup nemôže nahradiť chýbajúce odôvodnenie (porov. napr. rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 10 Sžk 6/2018 a tam citovanú judikatúru).

IV.

Záver

10. Kasačná sťažnosť žalovanej tak nie je dôvodná, a preto ju kasačný súd podľa § 461 SSP rozsudkom (§ 457 ods. 1 SSP) zamietol.

11. Pretože žalobkyňa bola v kasačnom konaní plne úspešná, podľa § 167 ods. 1 v spojení s § 467 ods. 1 SSP jej kasačný súd priznal aj náhradu trov kasačného konania proti neúspešnej žalovanej.

12. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3:0 (jednomyseľne).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.